

Könyvkiadás Székelyföldön

A Székelyföld jelenével foglalkozó *Morfondír.ro* online hetilap a magyar költészet napja alkalmából a 2014. április 11-i számában a térség könyvkiadóiról készített összeállítást. Az egyes történelmi székek lebontása alapján különálló cikkek születtek, ezek együttesen azonban igyekeznek nem túl részletes, de kiindulópontnak alkalmas helyzetképet nyújtani a székelyföldi könyvkiadásról. Az összeállításban csak azokat a kiadókat vettük figyelembe, amelyek gondozásában könyvek is megjelennek. Online hetilapunk számára megtisztelő, hogy az eddig kizárólag internetes felületen közzétett írásainkat az *Erdélyi Toll* nyomtatásban is megjeleníti a *Könyveink világa* című rovatában.

Morfondír szerkesztősége

Kovács Hont Imre

Kiadókról kiadósan

Sokan rácsodálkoznak arra, hogy az internet térhódításával siratjuk a könyveket és az olvasást, mégsem panaszkodhatunk a kiadványok számára. Ehhez hál' istennek a székelyföldi könyvkiadók is nagyban hozzájárulnak, a magyar költészet napja alkalmából pedig a Morfondír.ro előttük tiszteleg. E heti számunkban a székelyföldi könyvkiadást igyekszünk feltérképezni.

A könyvkiadás 2012-ben mélypontjára süllyedt Magyarországon és Romániában is, azóta tart a lassú felocsúdás időszak. A könyvesboltokban nézelődő és vásárló fogyasztó ebből mit sem lát, de a pályázati rendszert mindkét országban átszervezték, így szinte teljes évig szünetelt a könyvkiadás — tudtuk meg Sarány István publicistától, közírótól, a Pallas-Akadémia Könyvkiadó szerkesztőjétől.

— Az átszervezés annyira drasztikusan érintette a kiadást, hogy azok a kiadók, amelyek évente 50 címmel jelentkeztek, csupán tizenegynéhány címet adhattak ki. A kiadók többsége pályázatokból tartja fenn magát. A legfőbb forrásaink a magyarországi és a romániai kulturális alap, a Communitas Alapítvány, a Bethlen Gábor Alap. A pályázati összegek általában a nyomdaköltségeket fedezik, a többi költséget a bevételnek kellene biztosítania. Minél több pályázati pénzt nyer a kiadó, annál olcsóbban értékesítheti a kiadványait — vázolta Sarány István.

Szépirodalmi kötetekből egyébként átlagosan 500, verseskötetből 300 példányt nyomtatnak első kiadásnál, ritkább az a könyv, amelyikből 1000 példány elfogy. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének *honlapján* egyébként évekre lebontott érdekes statisztikákat böngészhetünk a könyvek forgalmáról.

Most azonban vegyük sorra, hol és hogyan működnek a Székelyföldön a könyvkiadóink! Alább, a kapcsolódó cikkektől léphet tovább, és csak biztatni tudjuk: tegye meg!

Könyvkiadás Csíkszéken

— Csíkszereda: könyvkiadásban élen jár —

Csíkszereda az erdélyi magyar könyvkiadás nagyhatalma: Kolozsvár után itt működik a legtöbb magyar könyvkiadó. Kellett ehhez a város „könyvelosztói” szerepe a múlt rendszer idején, valamint a Kriterion idetelepedése, amely sokakat megfertőzött a könyvkiadással, nyomtatással, terjesztéssel. A csíkszeredai kiadók közül nehéz szívvel lehet kiemelni hármat a többi közül, hiszen valamennyien részletes bemutatást érdemelnének. Talán egy későbbi sorozatban sort kerítünk rá... Most főként arról a háromról közlünk, amelyek válaszoltak kérdéseinkre.

A csíkszeredai könyvkiadás jelenéről és az erős jelen előzményeiről a Pallas-Akadémia Könyvkiadó szerkesztőjét, Sarány István publicistát, közíróat faggattuk.

— A kommunista rezsim ideje alatt Csíkszereda volt a magyar nyelvű könyvek elosztó központja: bárhol nyomtatták a könyveket, tulajdonképpen innen indult a terjesztése. Ez a könyv jelenlétének szempontjából többletet jelentett a városnak, ahogy az is, hogy ide telepedett a Kriterion, és újtukra állította a ma is működő könyvkiadókat — ecsetelte Sarány István. — Nem számít, hogy Csíkszeredában több rangos kiadó is működik. Nincsenek egymás útjában, hiszen a fő irányvonalak miatt többé-kevésbé eltér a piacuk: a Bookart elsősorban a magaskultúrával foglalkozik, a Pallas-Akadémia szépirodalommal és tényirodalommal, a Státus a társadalomtudomány terén végez kimagasló munkát — sorolta.

Pallas-Akadémia Könyvkiadó

A röviden csak Pallasként emlegetett kiadót 1993-ban hozta létre Tózsér József Gyula a budapesti Akadémia Kiadóval. Az alapító tavaly októberben bekövetkezett halála érvágás a kiadó életében.

— A Pallas felvállaltan a szépirodalmat és a tényirodalmat helyezi előtérbe. Ezen a pázsmán haladva vált a magyar nyelvű erdélyi könyvkiadás egyik bástyájává. A legnagyobb érdeklődést eddig Egyed Ákos *A székelyek rövid története a meg-*

telepedéstől 1918-ig című, 2008-ban megjelent kötete váltotta ki, amelynek első kiadásából 7500-at kapkodtak szét, és a második kiadás is szépen fogy — tudtuk meg Sarány Istvántól.

A Pallas két állandó alkalmazottal — főszerkesztővel és irodavezetővel — működik. A Gutenberg Nyomdában történik a tervezési, tipográfiai munka és a nyomtatás is. A legtöbb kiadóhoz hasonlóan a Pallas is pályázatokra támaszkodva működik. Költségvetése nagyban függ attól, hogy hány kézirattal vágnak neki az évnek. A főbb források a Román Kulturális Alap, a Communitas Alapítvány és a magyarországi pályázatok.

Státus Kiadó

Birtók József 1995-ben alapította a kiadót. A honlapon olvasható bemutatkozó leírásban a következő áll: „[...] azt a célt tűzte maga elé, hogy olyan könyvek megszületését segítse, amelyek szűkebb és tágabb értelemben vett szülőföldünk, ennek népe helyzetéről, állapotjáról szólnak. Az elmúlt idő alatt ez a cél nem változott; a szigorú tudományos igényvel megírt könyvek mellett olyan művek kiadását részesítjük előnyben, amelyek olvasható, de ugyanakkor igényesen és tudományos megalapozással megírt alkotások.”

— Alapvetően társadalomtudomány témájában publikálunk, a szociológiától a teológiáig minden belefér. A kiadónál közvetlenül négy személy dolgozik, de szorosan együttműködünk külső szerzőkkel, tudományos műhelyekkel — közölte Birtók József, a kiadó igazgatója.

A Státus Kiadó munkásságát az Oktatási és Kutatási Minisztérium is elismerte, akkreditált kiadóként pedig az itt megjelent tudományos munkák nagyobb súllyal bírnak a szerzők számára. A Státus ezért keresett kiadó, és a szerzők közül sokan már eleve a kiadáshoz szükséges összes birtokában keresik fel őket.

— Kiadványaink mintegy 80 százaléka tudományos könyv, tankönyv, oktatói segédkönyv. Együtt dolgozunk a Sapientia EMTE-vel és a Babeş—Bolyai Tudományegyetemmel, ezen intézmények tudományos műhelyeivel. A könyveket saját nyomdánkban nyomtatjuk — mondta az igazgató.

A Gutenberg

A több lábon állás mintapéldája a Gutenberg: kiadót, nyomdát és könyvesboltot is működtet, utóbbiból ráadásul többet, Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen és Marosvásárhelyen.

— Nincsenek megkötéseink célközönség vagy témaválasztás tekintetében. A Gutenberg olyan kiadó, amely az értékes ötleteket próbálja megvalósítani — nyilatkozta Tózsér László, a 2010-ben létrehozott kiadó ügyvezetője.

Nem sok címet hoztak eddig, de Erdélyben ők adtak ki először lapozó könyvet, Bicsok Zoltán és Orbán Béla *„Isten segedelmével udvaromat megépítettem...”* című,

2012-ben kiadott könyvével pedig minden korosztály számára érdekesítő olvasmányt kínáltak. Ez a kiadványuk volt eddig a leginkább kelendő.

A Gutenberg kisebb-nagyobb sikerrel főként a Communitasnál, a Nemzeti Kulturális Alapnál, a Bethlen Gábor Alapnál és a Román Kulturális Alapnál próbálkozik pályázatokkal.

Magaskultúrától önkormányzati kiadóig

A fent bemutatott három kiadó mellett még legkevesebb négy működik Csíkszeredában, és ha így sem teljes a lista, akkor egyrészt elpirulunk, amiért valamilyen kimaradt, másrészt viszont örömmel egészítjük ki az összeállítást.

Sarány István megfogalmazásában a „legfrissebb” kiadványokat a **Bookart Kiadótól** vehetjük kézbe. Hajdú Áron hozta létre 2004-ben azzal a céllal, hogy „nem riadva vissza a merész kísérletezéstől sem, izgalmas, igényes kivitelű, friss szellemiségű könyveket segítsen a világra”.

A legrégebben alapított, ma is működő csíkszeredai kiadó az 1992-es „születésű” **Pro-Print**. A kisebbségi lét kérdéseit előtérbe helyező kiadó több ismert sorozatot indított újra, Fodor Sándor *Csipikéjével* pedig óriási sikert aratott: a csíkszeredai kiadványok közül ezt a könyvet vásárolták meg a legtöbben. A kiadó vezetője Burus Endre.

A **Hargita Kiadóhivatal** Lovétei László igazgatja. A Hargita Megye Tanácsának alárendeltségében működő kiadó legismertebb „terméke” a *Székelyföld* kulturális folyóirat, emellett pedig ugyancsak népszerű a közelmúlt klasszikusainak munkásságából táplálkozó Székely Könyvtár sorozat.

A város polgármesteri hivatala 2003-ban hozta létre a **Csíkszereda Kiadóhivatal**at. Igényes kiadványai közül főként a *szereda.Origo* programmagazint ismeri az olvasóközönség. A kiadóhivatal munkáját Prigye Kinga irányítja.

Máthé Miklós Mónika

Könyvkiadás Udvarhelyszéken

— Udvarhelyszéki könyvelési ügyek —

Bár Székelyudvarhelyen a nyomdai, kiadói profilú cégek jelenléte nem csekély, kizárólag könyvek kiadásával csak az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** foglalkozik. Ennek ellenére az összképet tekintve pozitív következtetést vonhatunk le, a könyvkiadás folyamatosnak mutatkozik.